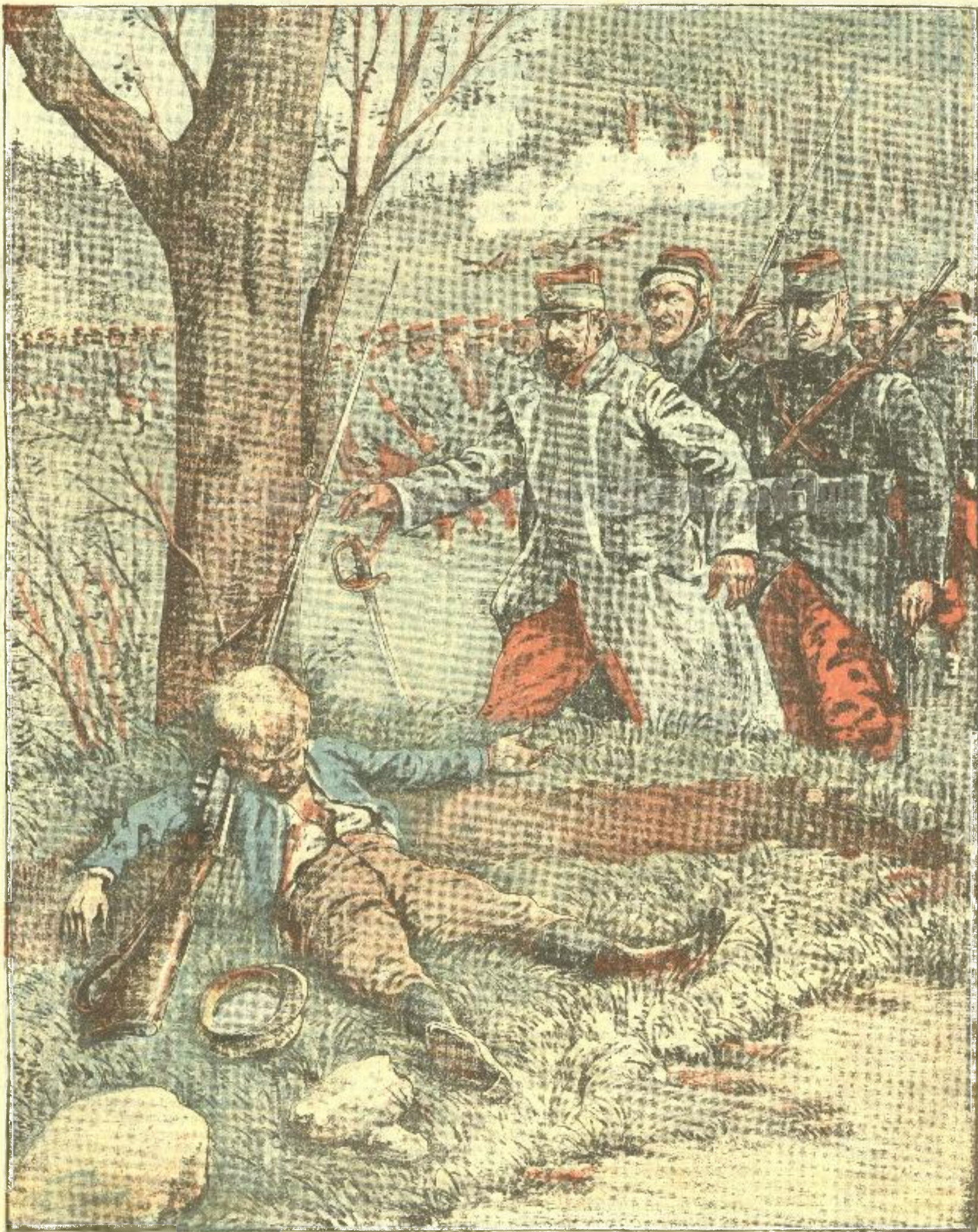

UNIVERSUL LITERAR

<p>ABONAMENTUL L. I 2,60 ANUAL Abonamentele se ac ruma pe un an.</p>	<p>COLABORATORII ACESTUI NUMĂR Mestugean, Maria Al. Hina, C. A. I. Ghica, Ion Dragu, Victor Anestin, Ioan Totu, Ion Gruia, Ana Codreanu, D. Iov, Aurelian Ionescu, etc.</p>	<p>ANUNCIURI Linia pe pagina 7 și 8 — BANI 20 —</p>
---	--	--

Un mic erou francez mort cu arma în mână pentru patrie.

Ecourile săptămânii

In cursul săptămânii expirate războiul european a intrat într-o nouă fază.

Pe când între germanii se așteptau mai puțin, o formidabilă flotă franco-engleză a încercat să forțeze Dardanelele.

Faimoasa strămoare e ca și o poartă a Capitalei Turciei. Odată strămoarea forțată cele 50 de vase care formează flota aliaților se vor revărsa în Marmara, iar peste câteva ceasuri vor ancora în fața Constantinopolului.

De zece de ani principala grijă a turcilor a fost fortificarea Dardanelelor. S-au făcut, de către turci, sacrificii imense pentru ca Dardanelele să devină inexpugnabile. Acum în urmă, însăși germanii au luat comanda strămoarei, întărind-o și mai vătos.

Acum două săptămâni când s'a semnalat pentru prima oară apariția flotei anglo-franceze la Dardanele, toată lumea a crezut că era vorba de o simplă manifestație, în scop de a slăbi acțiunea turcească din Caucaz.

Cât de mare a fost însă mirarea generală când s'a văzut că nu era vorba de o manifestație și că aliații sunt ferm hotărâți să forțeze strămoarea spre a ocupa Constantinopolul.

Flota aliată a început cu o surprinzătoare înălțare pe o distanță de cinci mile în canal îngropând sub ploaia de obuze numeroase forturi. Bombardarea acestor forturi prin sutele de guri de tun ale vaselor a fost așa de groznică în cât turcii au fost reduși la tăcere. În momentul acesta, aliații, cu mult sânge rece și cu mult tact, procedează la curățirea strămoarei de lanțurile de mine submarine cari o închid.

Întrebarea e dacă aliații vor izbuti să treacă strămoarea, căci mai rămân multe puncte foarte puternice cari trebuiesc nimicite.

Dar, date fiind izbânzile obținute până acum, sunt foarte multe probabilități că turcii vor ceda.

În cazul acesta războiul va intra într-o fază nouă, neașteptată, care va face mult rău cauzei germane.

În primul rând Turcia va fi scoasă din luptă. Ocuparea Constantinopolului va fi sfârșitul imperiului otoman. Chiar dacă turcii își vor păstra o parte din posesiunile lor asiatice, vor fi cu siguranță izgoniți din Europa.

Odată Dardanelele libere, Bosphorul va cădea de la sine și astfel franco-englezii cari acum sunt oareși cum izolați de ruși vor putea intra în comunicație directă cu aliații lor dela Nord și o vor putea secunda în toate chipurile.

Acest mare eveniment, care va decide de soarta unui imperiu și, poate, de soarta războiului, se va petrece în scurtă vreme, într-o lună sau două cel mult. Suntem deci în așteptarea unor evenimente extrem de grave.

Pundându-ne în ipoteza că anglo-francezii vor fi biruitori și vor ocupa Constantinopolul, care va fi soarta acestui oraș? În mâinile cui va rămâne cheia Mării Negre? Chestiunea aceasta ne interesează în gradul cel mai înalt. Viitorul economic al României depinde de modul de rezolvire a chestiunii Constantinopolului. Că turcii trebuiesc izgoniți din Europa, nu înșape nici o îndoială. Dar, în locul

lor, la Constantinopol, nu trebuie să vină nici ruși, nici englezi și nici francezi, căci aceasta ar însemna să predea orașul și stătea interese politice și economice în

mâinile unui stăpân mai puternic și deci mai primejdios.

Constantinopolul nu trebuie să fie al nimănui, ci al tuturor.

Meșterean

Războiul anecdotic

Gestul zăvarului.

Era aproape de Tracy-le-Val. Un soldat era însărcinat să ducă un ordin la un tranșeu din prima linie. A mers ce-a mers cu motocicletă, pe care de la un timp a lăsat-o în drum, ca să se strecoare mai ușor, prin grindina de gloanțe și obuze, ce viața în jurul lui. În sfârșit, a ajuns și a furnizat ordinul, comandantului tranșeului, în care erau numai zăvari. Soldatul dări să vadă, cum se poartă zăvari, despre cari auzise necomfort, că sunt adevărați eroi.

Se comandase înaintarea. Zăvari au ieșit într-o atmosferă de infern. Înaintea lor se deslășuiea un uragan de gloanțe. Zăvari nu stau o clipă la îndoială și înaintează.

Gloanțele inimice doborâș jumătate din numărul zăvarilor. Ofițerul le spune cu blândețe: „Nu trebuie tranșeu din față”. Atunci un zăvar voimic își aruncă armele, sobate din sân o iconiță, pornește înainte și cășană pe camarazi să-l urmeze. Cu toți în pas alergător dau năvală asupra nemților. Nimic nu-i în stare să-i oprisască. În sfârșit au ajuns la tranșeau inimic. Erau puțini, dar au ajuns, în cap cu zăvarul care purta iconița în mână. Nemții îngrozii de goana nebună a zăvarilor s'au retras în dezordine.

În pumn de șilingi.

Un ofițer englez nu pășea drumul spre câmpul de luptă. Pe drum, întâlnește un cerșător, care își țera la subțioară o vicară hodorogită. Acesta indică ofițerului drumul cel mai apropiat și pentru acesta bietul cerșător luă dela englez un pumn de șilingi drept recunoștință.

Au trecut de atunci 3 luni și într-o zi într'un sat din sudul Franței, ofițerul în convalescență se plimba agale pe malul mării. Care nu-i fu mirarea însă când recunecă în fața lui pe cerșătorul, care-i arătase drumul altădată!

— Ce bine îmi pare, zise bătrânul, domnule ofițer, că te-am găsit! Cu banii pe care mi i-ai dat d-ia am ajutat numeroase familii sărmăne, care teau binecuvântat și pe d-ia și pe mine.

Ofițerul scoase încă un pumn de șilingi pe cari-l dăde bătrânului. Acesta a doua zi își luă din nou drumul, desigur să mai ajute și alți sărmăni.

Cătarul unei femei.

— O d-nă povestește următoarele după ocupația de la Luneville.

Au intrat germanii în orașul nostru; eram siliți să văd, cum pe cunoscuții mei îi împuscau în casă, ori în mijlocul străzii. După ce în fața mea, au omorât glumind o fetiță și atunci m'a cuprins o groază, de credam, că înnebunesc. Am luat-o la fugă strigând pe bărbatu-meu și pe fiică-mea. În drum mi se opune un soldat, care oprindu-mă mă înghăță de piept și-mi spuse răstit:

— O să-i omore, o să roară toată lumea de aici.

Am continuat să fug apoi și când am ajuns în fața casei noastre — lucru îngrozitor — era în flăcări. Am voit totuși să intru. Dar un soldat m'a asvârlit cât colo, întepându-mă cu baioneta.

Începui atunci să strig, — mai mult urâm ca o desperată: fata mea, soțul meu!

Soldatul dinprejurul casei priveau ca la un spectacol de distracție, cum ne ardea casă și încercau fără sfială să-mi spună:

— Lasă că și soțul și fiica stau bine în vălătăia flăcărilor!

Mai pe urmă nu m'au lăsat nici să tip; și când am încercat să mă arunc și eu în foc, m'au ținut. Pe urmă m'au legat; nedându-mi voie nici să închid ochii. Era un neamț înalt, care îmi ținea ploapele deschise, să văd ce-a mai rămas din casa mea.

În timpul nopții.

E noapte adâncă, nici o scîlpire de stea nu se zărește pe bolta profund întunecată. Trei soldați francezi sapă găurind pământul. — au trecut dincolo de sârmele de fier, au ajuns până aproape de tranșeau inimic. Spre ora 4 dim. compania franceză a ocupat șanțurile proaspete. A început apoi să picură, a plouat șiroaie, șanțurile se umpleau cu apă și soldații săreau pe margini șanțulele de scurgere. Ploaia a continuat toată ziua. Un sublocotenent cu câțiva soldați au plecat înainte spre recunoaștere și au ajuns în fața unui tranșeu german. Ce să facă? Nici să respire nu puteau, necum să facă o mișcare. Au stat așa imobilizați două ore încheiate. Ploaia mai continue, dar sufia un vânt năprasnic. Ofițerul dăte soldaților ordin să tragă o salvă drept în gaura șan-

țului, unde scînteia o lumină. Se auziră numai derâit uzele. Alți salvă urmă, de astă dată se răspunde din tranșeau german cu vâete asurzitoare de revolta. Pregătind a treia salvă, camarazii francezilor au sosit și au reperzit ca o vijelie în tranșeau inimic, pe care a doua zi l'au curățit de cadavre.

Îndărjire rusa. (După un ziar din Moscova Goloss).

Un bătrân cazac trăia liniștit cu cei 3 fiu ai săi în Kuban. Cum izbucni războiul, se turbură liniștea bătrânului. Fiindcă pretutindeni se spunea „Kaizerul e de vină, el a început războiul” în sufletul cazacului a început să colece un val de ură împotriva Kaizerului.

Își luă copiii, îi duse la cazarmă și spuse ofițerului:

— Ia-i și du-i contra lui Wilhelm.

Bătrânul însă nu putu răbda săngurătatea și plecă el însuși pe câmpul de luptă, după ce-și vândea tot avutul.

— Vreau să prind viu pe Kaizerul, spune tuturor celor ce-l întâlnesc de ce pleacă.

Sentinela din Carpați.

În Carpați, înainte de luptele cu rușii, erau de sentinela mulți români de dincolo, din armata ungară.

Printre aceștia era și Gheorghe B. de fel din Banat. Pus de sentinela schimbul I, stă în viscolul, care începuse nevăzând de jur împrejurul lui decât furtuna, care gâfăia furiosă. Acoperit, aproape de răpadă, sta la post. Trecea ora schimbului și nu veni soldat în locul lui. Picioarele au le mai simțea, urechile se învinețise, sârmanul, doar gândul către ai lui de-acasă mai trăia în el. Când încerca să-și scuture brațul cu care ținea arma, i se părea, că aude în vălătutul vântului și glasul tânguios al copilașilor rămași acasă, și fără tată, căci mama le murise de mult.

Într'un târziu, văzu apropiindu-se de el, scormonind din greu prin răpadă, un om.

Voi să îndreptez arma, dar la soptăile lui de sentinela primi semnul, să stea liniștit.

Era ofițerul lui, tot român și el. S'a apropiat și-l întrebă:

— Ce faci tu, Ghiță?

— Pănesc Carpații, domnule!

— N'ai înghețat?

— Nici nu mai simt, dacă mai am mădulare.

Și galben ca oasă, ofițerul îl îndemnă să se ducă în ambalanță.

— Să mă duc, dacă dai poruncă d-ia, dar cine păzește Carpații noștri?

— Îi păzi-voi eu, Ghiță, tu du-te de te îngrijește, că și eu doară știu veghea ca bun soldat.

La pândă.

Infanteriștii francezi stau la pândă, cu ochii căuțând mereu în sus, spre cerul ciuruit de stele scîlpitoare. Era o noapte frumoasă, imediată de voluptatea visării dulci.

Un accident întârșește tăcerea:

— Am văzut bine, cum a luminat, scînteind pentru o clipă un amestec de culori roșii și violete și la urma văde.

— Da, da, e adevărat, mișcarea un altul. E un aeroplan.

— Ce facem acum, întrebă un altul?

— Să tăcem, nici o mișcare și când se va apropia începem o serie de salve, — ordonă ofițerul. Au stat liniștiți, aeroplanul își continuă drumul, scînteind din când în când, câte-o lumină. Într'un moment, atmosfera pare că inundață de o lumină tare, supărătoare. Era proiectorul avionului. Atunci soldații au observat, că era un aeroplan francez și au izbucnit în urale.

TE-AM DUS

LIEI

In calea mea de nu te-ai fi întâlnit, —
Frumoasă mândră și tulburătoare, —
Trăiam ca altă dată ferice!
Și chinul nu venea să mă npresoare.

Dar tu te-ai dus așa departe-acum
Uitând iubirea mea nestrămutată,
Și nici n'ai să-mi zâmbesti vre-odată în drum
Ca-n vremea dulce de-altă dată...

Te-ai dus și totuși n'ai să stii nici când
Că viața mea înseamnă e zdrobită,
Că sufăr mult cum nici nu-ți dă prin gând
Și că te-aștept cu inima robită...

De nu te-ai fi întâlnit, frumoasa mea,
Ași fi trăit în liniște deplină
Și viața nu mi-ar fi atât de grea
Depart de privirea ta senină...

Constantin A. I. Ghica

O NEBUŢĂ

Am văzut-o într'o seară,
Era palidă și brună,
Ochii negri, mâni de ceară
Lumea zice că-i nebuună.

S-a oprit pe chei, tăcută,
Cu privirea rătăcită,
Citind parcă'n unda mută
O poveste nesfârșită.

Oglindeau în apa clară
Plopul, frunza întunecată;
Ea risând o clipă rară,
Trăia viața de-altădată.

Într'o vreme priuse-a râde,
Când văzu un corn de lună
Din boschete că-i surâde,
Și târziu biata nebuună

Începu să spună 'n șoapte:
— Unde e?... Văștept să vie...
Și pieri ca visul noaptea
Fredonând o melodie.

Maria Al. Hina.

Povești orientale

Cerșetorul din Schiras

Un cerșetor din Sobiras găsi o oglindă care putea să înfrumusețeze fata cea zăsi blăsoasă. Cu ajutorul ei își câștiga el acum existența prezentându-se trecătorilor și cu un aer foarte grațios le zicea:

„Contemplați în această oglindă frumusețea ce Alah vi-a dăruit și faceți-vă pamană. Fiecare trecător vă dăruia câți-va bani, dar mai ales femeile erau foarte generoase, căci firoste, ele sunt mai caritabile ca bărbații.

Se întâmplă, însă, că într-o zi cerșetorul se îmbolnăvi și fu nevoit să frecventeze fiului său oglinda, spunându-i și modul cum trebuie să o întrebuințeze. A doua zi, însă, acesta se scuturase acasă fără nimic și plângând mărturisii tatălui său, că uitându-se în oglindă și văzându-se atât de frumos, nu putu rezista ispitei de a se admira toată ziua. Cerșetorul auzind aceasta se infurie și-l omorâ Papat sa. Însă se descoperi și el fu chemat din nou în regatul. Acesta avea toate virtuțile, dar și toate defectele ce le poate avea cineva, sau, mai bine, era un rege foarte capricios, astfel că cerșetorul fiind adus înaintea lui, îi spuse că-l va ierta cu o singură condiție: să-i facă un tablou al caracterului său în care el să se recunoască imediat.

— „Caracterul Majestății Voastre! spuse cerșetorul, oare modestia vă face să vă imaginați că aveți numai o singură calitate? Florile primăverii sunt mai puțin numeroase și mai puțin variate ca virtuțile ce împodobesc sufletul Mărcii Voastre; dar cine poate oare să le descrie sau chiar să le numere?

Când Alah a creat luna, spuse cerșetorul, Regina nopților porunci unui serv să-i facă un vestiment potrivit cu statura ei și de o culoare asemănătoare cu fața-i. Servul aducând aceasta, îi spuse: „O regină, tu ne vrăjești sub toate formele și în toate timpurile; dar odată ești mare, altădată mică, când albă, când palidă. Ce vestiment și ce culoare să fac, dacă nici odată nu ești de aceeași statură și nici odată de la o noapte la alta, nu-ți păstrezi aceeași culoare?”

Regele înțelese aceasta, iarță pe cerșetor și nu se mai purtă nici odată rău cu supușii săi.

Ryvo-Glaubesi

Generalissimo francez Joffre, pe un timp ceșos, pe câmpul de război.

Vâlceaua celor trei coline

de IOAN DRAGU

În vremea aceia ciudată, când în mijlocul împrejurărilor celor mai obișnuite ale vieții, fantasticul se împerechea cu realitatea într'o tainică căsătorie, două persoane se întâlniră într'o zi, la o oră și într'un loc hotărât. Una era o femeie tânără și frumoasă, al cărei mers plin de grație trăda totuși o neliniște ascunsă, și care, în floarea vieții, părea că poartă în ea germentul unei apropiate pieriri. Cealaltă era bătrână, sărac îmbrăcată și așa de uscată, în cât părea că trecuse de multă vreme dincolo de capătul vieții.

Nici o privire omenească nu le-ar fi putut zări în locul unde se întâlniră. Trei coline mici alcătuiră vârful unui triunghi înconjurat aproape șaptezecii-optzeci de metri diametru, de unde abia putea zări creasta unui cedru subțire care se ridica în vârful uneia din coline. Dealurile acestea erau acoperite cu niște pini piperniciți cari se întindeau pe coasta lăuntrică, și fundul vâlcelei era căptușit cu o iarbă îngălbenită de soarele de Octombrie. Câteva trunchiuri de arbori pe jumătate acoperite de un mușchi verzui, zăceau ici și colo, ocrotind creșterea ferigelor și ciupercilor uriașe. Unul dintre arborii morți, odinioară stejar puternic, se întindea lângă o băltoacă de apă stătătoare, care ocupă fundul acestui soi de pâlnie a naturii.

Dacă ar fi să credem tradiția, vâgăuna asta cu înfățișare așa de lugușă era odinioară băntuță de duhurile rele, cari, când suna miezul nopții, sau chiar în amurg, își țineau întunecatele lor adunări în jurul mormintelor, turburând apele ei noroioase prin îndeplinirea necuratelor ceremonii.

Razele palide ale unui soare de toamnă lumineau încă vârful colinelor, ale căror coapse se învăluiau până în fundul văii într'o umbră din ce în ce mai deasă.

— Iată-mă de față la întâlnirea pe care mi-ai dat-o zise bătrâna; spune-mi lute ce vrei de la mine, căci nu mai avem de cât cei mult o oră de petrecut în locul acesta.

Auzind-o vorbind, un surâs de vag pe fața fetei femeii, întocmai ca flacăra tremurândă a unei candele de mermură tremura tare, și cu ochii îndreptați spre mormintele hăndui, ea șovăia să aducă la îndeplinire ceea ce plănuse; dar fatalitatea porunceă altfel.

— Sunt străină, știți prea bine, zise ea silindu-se să vorbească; nu e nevoie să știți de unde vin, dar aștia că am lăsat în urma mea, pe cei de

cari îmi e legată scarta, și de care m'am despărțit totuși pe vecie.

— Cine ar putea, în locul acesta pustiu, să-ți spue ce se potrece la celălalt capăt al pământului? zise bătrâna privind-o fix; nu buzele omonești ar putea răspunde la dorința ta; totuși, dacă ești curajoasă, înainte ca lumina să fi părăsit creasta colinelor, dorința îți va fi îndeplinită.

— Te voi asculta, chiar de-ar trebui să mor! zise tânăra străină cu avântul desmădejzii.

Bătrâna se așeză apoi pe trunchiul despoiat al străvechiului stejar și, dându-și pe spate capșonul, lăsă să plutească în vânt șuvițele cenușii și rare ale părului ei; apoi făcu semn tovarășei ei să se apropie de ea.

— Ingenunchie, îi zise, și razimă-ți fruntea de genunchii mei.

Tânăra femeie șovăi, dar, tărătă de o lacomă curiozitate, se supuse, și ingenunchiând lăsă să atârne marginea rochiei în apa stătătoare a mlaștinei. Își rezimă fruntea înfierbântată de genunchii bătrânei care o acoperi cu o pulpană a mantalei, ascunzându-i lumina amurgului. În clipa aceia, tânăra femeie auzi murmurul unei ciudate invocațiuni și, înspăimântată, voi să se ridice.

— Lasă-mă să fug, zise ea, să fug și să mă ascund de ochii lor.

Dar un gând grozav o încovoie din nou, și, mai palidă de cât o moartă, tăcu.

I se părea că glasuri pe cari le cunoștea din copilărie, glasuri vesnice șoptitoare în gândul ei, în mijlocul vieții ei rătăcitoare și în toate necazurile inimei și norocului ei, se amestecau cu acela al vrăjtoarei. În curând cuvintele se făcură mai lămurite, — fără ca glasurile să se fi apropiat, — asemenea unor rânduri pe jumătate sterse dintr'o carte luminată de o strălucire nesigură și tremurătoare.

În cele din urmă, invocația se împrăvi, și necunoscuta, tot ingenunchiată, auzi atunci glasurile a doi bătrâni, un bărbat și o femeie; glasurile acestea păreau că se ridică, nu în plin aer, ci într'o clocă, și zidurile trimetrau ecoul lor; se auzeau zădărnindu-se geamurile sub răvna vântului, legănarea regulată a limbii unei pendule și zgomotul pe care îl fac bucițele de coals încințat, căzând de la sine în cenușiera sobei; toate acestea dau înfățișarea realității scenei acesteia al cărei tablou se desfășura sub ochii ei. Cei doi bătrâni ședeau în fața veteii pustii bărbatului, pradă unei desăzădăi mute, femeia gemând și cu fata scâlbă în lacrimi. Și ce triste erau verbele pe cari le

schimbau din când în când! Vorbeau de o fată care rătăcea cinc știa pe unde, ducând cu ea povara necinstei și care lăsase rușinei și durerii, grija de a căiauzi spre mormânt capetele cărunte ale celor doi bătrâni. Mai vorbeau și de o nenorocire mai apropiată; dar glasurile lor se aștecau cu zgomotul vântului care mătura melancolia frunzelor uscate, și când străina ridică capul, era tot ingenunchiată în vâlceaua celor trei coline.

— Se duc bătrânii! glăsu vrăjtoarea.

— I-ai auzit? genu tânăra femeie îngrozită.

— Da; dar mai avem altceva de ascultat, răspuse bătrâna; acoperi-ți fața!

Și, din nou se ridică murmurul monoton al unei invocațiuni care desigur nu se adresa cerului. De odată, în mijlocul unei tăceri a vrăjtoarei, un zgomot ciudat se ridică ușor și creșea așa în cât acoperi glasul ei tremurător. Se auzeau țipete, apoi un cântec înec și duios psalmediat de glasuri de femei, urmat pe neașteptate de gemete și de hohote de plâns, amestec furcătoarea de groază, de mâhnire și de veselie nebuună. Un zgomot de lanțuri, glasuri poruncitoare și amenințătoare, biciuiri cu curelele șuerătoare, apoi un cântec de dragoste sfârșit pe un ritm funebru.

Tânăra femeie se înfiora la izbucnirea mării acesteia, care făcea groaznică și repede ca o flacăra mistuitoare, și se simțea leșinând la accentele lucrurii aceleia grozave. În vârtejul acesta în care patimile cele mai peimănate păreau că luptă împreună, când iată că o tăcere de moarte domni deodată. Un glas de bărbat grav și sever, odinicară poate puternic și melodios, pronunță câteva cuvinte, ușor accentuate, apoi se auzi zgomotul unui pas înfrigorat și zmuncit. În mijlocul unei orții, omul acesta părea că e în căutarea unui auditor îngăduitor pe care să-l ia ca pârtaș al poveștii durerilor lui; povestea viclenia unei femei, a unei soții, care călcase jurăminte sfinte; vorbea de o inimă zdrobită, de o casă pustie; dar tânguiala lui fu acoperită de țipete, de râsete și de hohote de plâns, cari se ridicau la unison într'un crescendo infernal spre a se stinge pe nesimțite, topindu-se în zămbul vântului printre pinii celor trei coline.

Ridicând ochii, străina întâlni pe aceia ai bătrânii.

— Așa e, murmură ea ca și cum și-ar vorbi sieși, bucuria ascunde durerea.

— Și mai vrei să știi ceva? o întrebă bătrâna.

— E un glas pe care ești voi să-l aud mai mult ca orice, răspuse ea.

— Atunci, aşază-te sub manta, căci clipele trec...

Ziua lumina încă vârful colinelor, dar o umbră deasă învăluia vâlceaua, ridicându-se încet, ca şi cum locul acela ar fi fost văgăuna din care porneşte întunerecul ca să se risipească în lume.

Bătrâna își începuse pentru a treia oară vrăjirea. După o tăcere lungă, zăngănitul unui clopot de prietă se răstăci în aer, făcându-se tot mai lămurit și mai trist; era un sunet funebru, care părea că ese din cine știe ce clopotniță investimantată în oedera, ducând departe zvon de moarte, călătorului singuratec ca și adunărilor vesele, pentru ca fiecare să-și aducă aminte de soarta ce-l așteaptă. Apoi, se auzi câte un pas greoi și cadent, înaintând cu încetineala unor oameni, cari ar duce un coșciug de copil. Înaintea lor mergea preotul, citind rugăciunile cu un glas monoton, în vreme ce vântul mișca foile cărții lui; și, lor mergea preotul, citind rugăciunile cu un glas monoton, în vreme ce vântul mișca foile cărții lui; și, deși preotul era singur, el vorbea cu glas tare, în vreme ce jur împrejur, venea ecoul unor blesteme ieșite din guri de bărbați și de femei, împotriva mamei neomenoase care-și lăsase copilul să moară.

Cortegiul funebru se risipi ca o ceață ușoară, și vântul care mișcase draperiile albe ale coșciugului pieri peste crostele pinilor. Bătrâna împinse ușor pe femeia ingenușiată: dar străina nu se mai sculă...

CARTE POSTALA

Aceleiași femei

Mă duc!.. și nimeni nu m'oprește,
Căci nimănula nu'l sunt drag!..
Mă duc!.. — deși nu cunosc drumul
Pe care am să flu pribeag.

O lacrimă nu văd să cadă
Din ochii tăi! Nu-mi spui: Rămâi!
Și doară tu mi-ai fost iubirea
Și visul meu curat dintâi!

Mă duc!.. și pentru totdeauna
Pe-un drum nestrăbătut, pustiu...
Mână de visuri ne'implinite
Mă duc—și eu n'o să-ți mai scriu

D. Iov

CRONICA VESELA

DEȘTEPT BARBAT!

— Cum se face, dragă prietene, că nu ți s'a urât încă cu căsnicia? Iubești tu pe nevastă-ta, tot așa cum o iubeai acum doi ani, când încă nu vă luaserăți?..

Eu, drept să-ți spun, n'ași putea să te cred!

— Poți să nu crezi, dar așa este! Și aceasta grație inteligenței mele, care e foarte inventivă...

— Ei bine, spune-mi și mie secretul.

— Ascultă!.. Tu știi, bărbaților le plac variațiunile. Din acest motiv, în fiecare zi, bineînțeles când suntem singuri — o botez pe nevastă-mea cu nume deosebite.... Știi că ea se numește Marioara; ori, eu îi zic când Titina, când Anicuța, când Răduța, când Natalia și așa mai departe...

Și astfel, la fiecare schimbare de nume am impresia că sunt cu o altă femeie...

— Bine, mon cher, dar nevestiți nu-i pare rău de jocul ăsta?

— Cătuși de puțin... La început a cam făcut gălăgie, dar acum s'a deprins. Ceva mai mult: se întâm-

plă deseori și ea însă să greșească și să mă numească pe mine cu diferite nume și să-mi zică: când Vasilică, când Gică, când Ionel, și, drept să-ți spun, râd de mă prăpădesc!..

Știința și literatura

Am mai vorbit altă dată, tot în această revistă, despre modul cum înțeleg artiștii și mai ales literații natura și știința.

Într-unul din ultimele numere ale revistei „Viața nouă“ am găsit câteva rânduri, care-mi dau prilejul să reviu asupra acestei chestiuni.

D. P. Pălănea publică un interesant articol intitulat „Adevăr și legendă“, în care ia apărarea școlii simboliste, încercând să dovedească superioritatea ei asupra celorlalte. N'ași avea nimic de zis din punctul de vedere literar; — e tot una dacă poetul aparține școlii simboliste, sau nu, rămâne să discutăm dor chestiunea cea mai dificilă, dacă poetul are talent, sau nu. D. Pălănea a ales ca exemple versuri destul de frumoase. Dar e ceva cam supărător, în rândurile următoare:

„Prilej de meditații e natura — simbolistii vor să-și îmbogățească comora gândurilor să pătrundă înțelesurile ascunse a ceea ce ne înconjoară.

Natura e mister și enigmă — simbolistii sunt îndrăzneții care se oprese în fața Sfinxului, sunt curioșii ce vor să deslege hieroglifele pline de taină, pentru aceasta ei se pun în contact cu firea întregă, găsesse corespondențe ascunse între fiecare din lucruri și simțurile noastre“.

Și mai departe:

„Natura încetează astfel de a avea numai o existență fizică, imediat vizibilă; fiecare aspect al ei poate fi interpretat ca un semn, ca o stare a sufletului, orice element al firei — vânt, soare, arbori, marea, etc. — cuprind în el însuși, o idee“.

O foarte frumoasă și inteligentă

pledoarie, dar numai atât că în veacul nostru nu mai poate să găsească ecou decât în sufletul naiv al câtorva visători întârziți. Natura e mister și enigmă, dar omenirea nu a așteptat să apară o școală literară, care să deslege misterele și enigmaticele naturii. Arta și literatura stăpânesc omenirea de mii de ani, au încântat-o, au legănat-o în visuri dulci, au adormit-o dar misterele naturii nu le-au deslegat, de oarece nu aceasta le e menirea lor. Pe vremuri, sufletele de elită, neputincioase față de acele mistere au inventat tot felul de explicări. Mitologiile nu sunt oare cele mai frumoase poeme? Filosofi metafisicieni nu au întocmit oare cele mai mrețe poeme?

Dar nici mitologia, nici filosofia și mai puțin o școală literară, nu va putea să le explice. Știu bine, d. Pălănea nu spune că simbolismul explică enigmaticele, ci le simte. Poetul crede că fiecare aspect al naturii poate fi interpretat ca o stare a sufletului, cum spune d-sa și deci printr'un fenomen de reversibilitate, orice stare a sufletului ar explica un aspect al naturii. Atât numai că acest fenomen nu e reversibil.

Natura are nenumărate mijloace pentru a emoționa firele delicate, dar artistul nu poate să priceapă aspectele naturii decât la suprafața lor. Artistul, ca și în arta lui, nu vede în natura decât tot forma și marea care-l impresionează în bine, sau în rău, e tot acela și, fiecă e calmă, fie că urlă. Poetul se bizuie pe spiritul lui de sinteză, dar nu cu aceasta se ajunge la explicarea enigmatelor. Oă vântul, soarele, arborii și marea cuprind în ele însăși o idee, acesta e un mod de a vorbi, filosofic, dacă vreți, dar real, științific, nu. Natura e cu totul alta decât ceea ce care ne-o închipuim.

O fi frumoasă marea calmă, sau infuriată, sunt poetice razele lunii, e mândru un arbore solitar într'o câmpie întinsă, dar poetul nu vede nimic mai mult decât cei arată bietele simțuri omenesti, care sunt atât de mărginite.

Ceeace vede omul, ceea ce aude el,

nu e adevărul, e dor forma lui se învâtoare și e o dulce iluzie a poetului să poată să creadă că sufletul lui pătrunde în adâncul misterului.

E urâtă analiza, sunt plictisitoare cercetările migăloase, experiențele și calculele, dar toate acestea sunt elementele viitoare vaste sinteze, sinteză științifică, care ne arată natura așa cum e.

Întâmplarea a făcut ca în același număr să se publice și o poezie semnată de d. Dragoș Protopopescu, care nu știu pentru ce e intitulată „Cosmogoni“ ale cărei strofe, de sigur că d. Pălănea nu le-ar fi citat ca să dovedească că poetul cu imaginațiunea sa poate să deslege misterele firei, căci autorul spune între altele:

Ași vrea să-mi fie ochii ca și astre,
Iar trupul, împărțit prin atmosfere
Să mi-l cunun cu zărite sihastru.

Sufierea mea să fie cor de sferu,
Iar sângele în chip de căi lactee
Să-mi curgă cu reflexe efemere.

Observați sfârșitul fiecărui rând și vă veți da seama, că acele expresiuni au fost căutate, numai pentru ca să se justifice titlul poeziei și să aibă autorul rime bogate.

Dar ar fi să fac numai citațiuni relevând conștințieri ca:

Să însotesc epoci din Univers.

Extasiat, în Marele Pustiu.

Nu e vinovat d. Pălănea de întâmplarea aceasta nenorocită, d-sa a avut grijă să citeze numai versuri frumoase, ai căror autori cel puțin au fost sinceri, dar vedeți cum majoritatea poezilor simțind cum pe zi ce trece, dispăre poezia față a vremurilor trecute, cearcă în mod nedilaci, să-și agațe lirele lor de arborele științei. Nu ași sfătui pe nimeni să reia poezia didactică și Sully Prudhomme cu tot talentul lui nu a reușit să înfrunze pe altă cale, pe calea filorofică, acest gen, dar e supărător să vezi cum artiștii braț la braț cu muzele respective, încearcă să pătrundă cu instinctul, cu intuițiunea, cu imaginațiunea, în domenii ale căror porți gigantice nu se deschid de cât, cu o singură cheie, ceea ce a judecății.

Insemnează aceasta oare că arta nu are nici o menire? De sigur că nu, arta există, ba pe vremuri a fost înfloritoare. Arta trăește și azi și va trăi cât va exista o omenire inteligentă pe această planetă, dar ea nu va explica nimic, căci nu e menirea ei să explice, ci să procure senzații. Nu senzații noi, ci senzații pentru oameni noi, căci senzațiile acestea au fost aceleași în toate vremile. Arta are legături cu natura numai prin faptul că ne-o dă fragmentară, în imagini, dar fără puținta ca vreo dată acele fragmente să formeze un tot bine organizat.

Senzații și imagini în atât se rezumă arta, mai departe nu merge, căci îndată ce ar păși mai departe, ar da peste un domeniu care nu mai e al ei, ci al rațiunii, al judecății, al analizei. Știința e nevoită să împartă natura în zeci și sute de obicete de studiu, dar acele fragmente reunite la un loc de engetători mrai, învățați și filosofi moderni, ne redau o cât mai adevărată imagine a naturii.

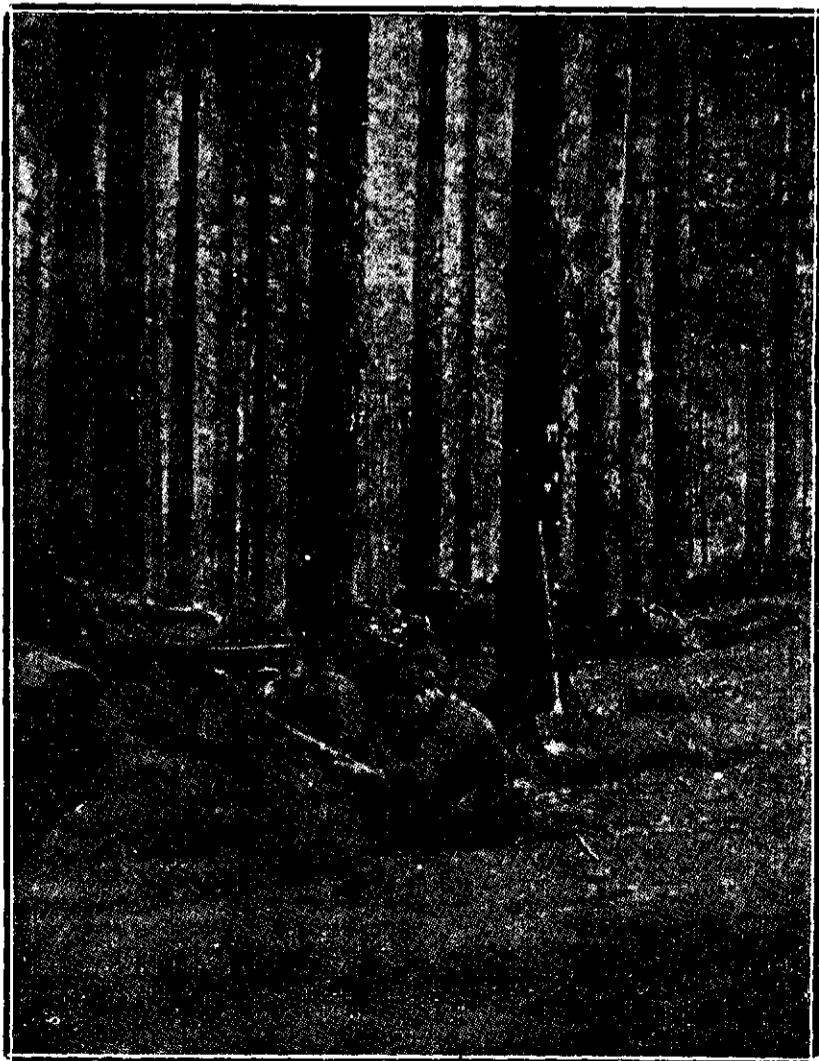
Să se mulțumească deci poezii cu ceea ce pot să aibă și să nu pretindă dela artă mai mult decât poate ea să dea.

Victor Anestin

PROVERB RUSESC

Iată unul în care se reflectă părțile ce-și fac rușii de o parte din celelalte naționalități:

„Șarpele seduse pe Eva în italienește, Eva seduse pe Adam în limba boemă, D-zeu îi blestemă pe câteșii trei în nemțește și Arhanghelul îi hă la goană în ungurește“.

Războiul în pădure.

Scufundarea unui vas comercial englez
de către un submarin german.

ARTA ȘI ARTIȘTI

Expoziția pictorului G. Petrașcu

Printre puștii artiști ai noștri cari au îndrăsnit să infrunte vitruga acestor vremi, atât de neprielnice manifestărilor artistice, este și pictorul G. Petrașcu unul din corifeii „Tinerimei artistice” și, tot deodată, unul din cei, ce s'au manifestat cu mai multă originalitate, pe tărâmul artei.

Este vorba de un pictor în toată puterea cuvântului, unul dintre acei ce n'au luat nici odată în deșert numele artei și nici n'au lertat crezul artistic ce le-a condus fatăle manifestări.

Sub acest raport pictorul Petrașcu reprezintă una din cele mai unitare activități, de când îl știm, adică de la întâia sa expoziție, deschisă, acum paisprezece ani, după întoarcerea din străinătate.

Nici odată în acest timp nu a desmințit pictorul frumoasele speranțe puse într'unul din cele mai viguroase temperamente de colorit, ce s'au ivit la noi.

Iar expoziția actuală, de curând deschisă în „sala Exarcu” din palatul Ateneului se poate spune că este expresia cea mai hotărâtă a unui talent, ajuns la matura lui înflorire.

Pictorul Petrașcu expune de astă dată vre-o o sută treizeci de picturi, și peste cincizeci deseneuri, — cu toate realizate într-o factură cu totul personală, și nelipsite de o notă vădită de meșteșugire.

E atât de personal, în mijloacele sale de realizare, pictorul Petrașcu, în cât e peste puțină să nu determine fixarea-i definitivă, în dezvoltarea artei noastre picturale, alături de cele mai de seamă personalități artistice.

Și ceea ce nu poate, iarăși să scape nimeni din vedere, în fața lucrărilor lui Petrașcu, este ușoara mlădiere a acestui penel, care răușeste din câteva aruncături de culoare, să exprime, ceea ce mulți alții ar trebui să realizeze, printr-o existență inversunată.

Simplitatea aceasta a așezării tonurilor nu exclude, de fel, complexitatea tehnice, acestei palete de o bogăție, în totul demnă de marii maeștri ai trecutului.

Ba se poate sustine, cu drept cu-

vânt că tocmai în această facilitate de notare, trebuie căutat întreg adâncul eforturilor coloristice, de care a dat atâtea strălucite dovezi, până acum, pictorul Petrașcu.

Ar fi să citez nenumărate din lucrările expuse acum, spre a dovedi această notă distinctivă a picturii lui Petrașcu.

Elementul fundamental, desenul, poate fi ușor urmărit atât în acuratețea și siguranța cu care îl simți că domnește în culoare, cât și în aceea serie, de minunate note, după natură, cele mai multe realizate în creion, din care se vedește ușurința cu care notează orice îi isbește ochiul acest pictor mare.

Din întâia zi a expoziției, publicul nostru amator de artă — care începe, totuși, să deosebescă adevăratele manifestări personale s'a grăbit să reție lucrări de ale acestui pictor ajuns în plinătatea dezvoltării.

Marii cunosători și „Mecena” ai artelor noastre, d-nii V. G. Mortzün, ministrul de interne, I. G. Duca, ministrul Cultelor și Instrucție publice, și A. Simu, ilustrul întemeietor al așezământului de cultură artistică ce îi poartă numele, s'au grăbit, nu numai să ia parte la această frumoasă sărbătoare a artei și sărbătorire a unui mare artist, — dar au și cumpărat un număr însemnat de lucrări, de o valoare indiscutabilă.

Alături de marii cunosători și proprietari de colecții de artă, mulți, foarte mulți amatori de artă, mai pretențioși și mai modești, au căutat să prindă, cu pretul aurului, câte o pânză, două din această bogată expoziție.

Așa că aproape trei părți din lucrările expuse de pictor au și arborat, din întâiele zile ale expoziției stindardul alb al pânzii, reprezentat prin bilețele de vizită, reprezentante ale armoniei dintre artist și amatorii de artă.

Din parte-ne nu ne putem îndestul bucura de acest strălucit succes, cu care înconjoară lumea iubitoare de adevărate opere de artă, activitatea pictorului Petrașcu din această expoziție.

Și, nu ne îndoiim că puține pânze, rămase încă nevândute, vor fi în cu-

rând disputate de acei ce n'au avut puțință, până acum, să viziteze strălucita expoziție a pictorului Petrașcu.

E un mod tacit de a înțelege și de arăta și altora că știe să înțeleagă; și aceasta nimeni nu o înfăptuește mai bine ca amatorul de artă, iubitorul de frumos — publicul mare —, care știe să dea fiecăruia ce-i al lui, în pofida tuturor amatorilor de gălăgie, care se aleg numai cu atâtea; iar artiștilor mari le vine succesul ca o încoronare normală a eforturilor lor îndelungate...

Ion Grnia.

Dorului...

Dorule, tu ce străbați,
Lumea asta largă,
Lasă-mi pleptul, ce de chin
Gata-i să se spargă.

Și te du mai bine'n sbor
Cât e fapt de sară,
Dacă vrei mândra s'o prinzi
Stând pe prisp'afară.

Și aproape când i-oi fi,
Cum îți e mai bine,
Fă-ți culcuș la ea în sân
Pomenind de mine.

Ioan Totu

H. HEINE

INCHINARE

Iar lacrimile mele strânse
Alcătuiesc mărgăritare,
Și oftările-mi de dor nebune
Cânt dulce de privighitoare.

Cele dintăiu, vestind iubirea-mi,
Înlăntu-i-vor gâtul tău,
Iar cântul va goni departe,
Toate părerile de rău.

Lucia Craioveanu

Convorbiri științifice

INVĂȚĂȚII NOȘTRI

E demnă de admirat voința omească. În țara noastră nu e de loc un mediu prielnic învățăților și cu toate acestea ei există. La drept vorbind sunt numai câțiva și acei câțiva nu sunt în multe cazuri, aceia ale căror nume sunt mai trâmbițate, dar în sfârșit există. A-i enumera ar fi foarte ușor, ar fi mai greu să întocmești o listă de aceia care trec drept învățați.

În apus, termenul de învățat e legat strâns de un cuvânt foarte modest, acela de *cercetător*. Ba Germania, cu spiritul ei de organizare, a organizat ca în niște adevărate regimente, pe toți cercetătorii ei științifici.

Complect independenți în Franța și în Anglia, ei pot să studieze ceea ce le place, ceea ce îi interesează.

La noi însă, nu sunt nici înregistrați în batalioane științifice, nici nu au posibilitatea să lucreze singuri. Învățații noștri, ca regulă generală, sunt profesori universitari, unii dintre ei având la dispoziție un institut oarecare.

Un matematician nu are nevoie de nici un laborator, de nici un institut, îi ajunge biblioteca sa. Un chimist, fizician, astronom, fiziolog, etc., nu pot să facă cercetări științifice de cât în anume instituții, înzestrate cu instrumente și aparate speciale.

Există asemenea institute, doar în primul rând ele sunt menite să servească studenților, care nu cu cercetări originale se vor ocupa la început. Dacă profesorul e o personalitate, dacă are voință, el va trece peste toate piedecile și se va ocupa cu anumite lucrări originale, ajutat de cei mai de seamă dintre colaboratorii și elevii săi.

Dar ca să aibă întreaga zestre științifică pe care o necesitează un institut serios, profesorul va trebui să facă parte dintr'un partid politic. Veți spune că aceasta depinde de profesor. Nu. Mai întâi că nu va fi numit în capul unei instituții un simplu învățat, care nu a trecut prin cabinetele câtorva miniștri.

Dacă profesorul universitar e energetic, încrezător în puterile sale, va primi îndoița sarcină de a fi și învățat și conducător al unui institut științific și om politic. Dar politica e ca o femeie geloasă care nu vrea să te ste ocupat aiurea, așa că s'ar putea cita nenumărate cazuri de persoane, care ar fi putut să aibă un renume mondial în știință și care s'au mulțumit să fie dor oameni politici.

Cazul unui Haret e foarte tipic. A părăsit cercetările științifice și a devenit în adevăr unul dintre fruntași în politică. A aplicat proceduri științifice acolo unde nu se mai făcuse acest lucru și rigurozitatea spiritului îi și creiașe numeroși dușmani politici. Spre sfârșitul vieții însă, plin de amărăciune de sigur, întorsese capul spre zăna senină pe care o părăsise. A întemeiat o universitate populară, a început chiar și un curs de astronomie, a făcut la Academie câteva comunicări științifice. Era prea târziu însă; moartea l'a răpît repede.

E un alt învățat, care trăiește încă, e d. dr. Istrati, care mai energie de cât Haret, a făcut și politică și știință, dar cine ar putea să nege, că dacă știința l'ar fi păstrat cu totul, d. dr. Istrati nu ar fi mai mulțumit. Chimia nu l'a adus, de sigur, dezluziile pe care i le-a adus politica obișnuită a țării noastre. Știu bine, d. dr. Istrati e adorat de discipolii în mijlocul cărora lucrează, dar căți au energia acestui om!

Sunt unii care nu s'au înscris într'un partid politic, de cât numai ca să-și poată realiza visul de a avea la institutul lor tot ce le era necesar.

Nu au isbutit însă nici odată să-și realizeze tot ce voiau.

În asemenea condițiuni, cum ați voi oare să avem numeroși învățați. Vom avea cărburări mulți, dar adevărați cercetători științifici numai câțiva, aceia care n'ar avea nevoie de sprijinul nimănui. Dar nu suntem încă o țară ca Anglia, unde dintre cei care au averi să se consacre științei. La noi, acei care se consacră științei sunt tineri săraci, care tot trudiându-se ca să ajungă profesori la o catedră de liceu, pierd entuziazmul pentru obiectul lor favorit. Puțini care scapă, acei care își continuă studiile în străinătate, când se întorc în țară, sunt întrebați de la graniță, dacă nu de la Paris, sau Berlin, în ce partid politic se înscriu.

De câțiva ani, numărul tinerilor care se consacră științei a sporit și în acest caz sporesc și șansele, să avem în viitor cât mai multe suflete sincer îndrăgostite de știință, cât mai mulți care să rămână cercetători științifici, disprețuind vanitatea de a citi ziare pe băncile Camerei sau de a avea locuri la Senat pentru a admira tealetele doamnelor.

Nu vor exista adevărați învățați în număr mii mare în țara noastră. De cât atunci, când educația generală științifică va precumpăni educația pur artistică de azi.

Ministrii instrucțiunii publice sunt de obicei avocați; bărbați de seamă în profesiunea lor, fini cunoaștători ai artei, dar toți numai cu aceeași cultură unilaterală, cea artistică, pe care o împacă foarte lesne cu cea politică. Oricâtă bunăvoință, oricâtă largime de vederi ar avea cineva care e învățat să admire numai frumosul inventat de oameni, nu va reuși nici odată să înțeleagă că frumosul naturii trebuie studiat, explicat și că tocmai aceasta face învățatul. În majoritate săraci, învățații își pierd și ultima energie pentru legăturile sociale, în cercetările ce le-au făcut până atunci și ei apar în fața ministrului, ca niște oameni mai mult sau mai puțin cum se cade, mai mult sau mai puțin naivi și cu cât vor fi mai îndrăgostiți de știința lor, mai mult sau mai puțin maniaci.

În ce privește știința lor, învățații vor fi crozuți pe cuvânt, căci ministrul nu are de unde să-i cunoască. Stie însă bine ministrul, că acești oameni, în majoritate, nu sunt făcuți să conducă, ei să fie conduși. Numele lor înseamnă ceva, dar persoana lor nu, cel puțin în politică, unde se cer anumite calități, cel puțin în nenorocita politică pe care și electorii mahalalelor și ministrii o înțeleg la fel.

Nu e rar să vezi învățați răstăciți în câte un partid politic, care sunt insultați de celalt partid politic și luati la scurtă vreme pe tema activității lor științifice. Aceiași ministru, care va încerca să smângeră unii unii sau răgușca unii tenor, sau literatura unui agramat, dându-le urse ca să respire atmosfera încălzită de producții artistice a străinătății, va refuza net un fond pentru cutare instituție științifică. Vezi că instrumentele științifice nu le-a văzut domnul ministru nici odată, nu cunoaște nici una din însușirile științifice pe care le conduce, pe câtă vreme concertele simfonice le cunoaște, cum cunoaște și premierile teatrelor, expozițiile de tablouri, etc.

E un dezvelituru cu consecințe fatale pentru noi, educația artistică trăgând așa de greu în balanța civilizației noastre, pe când educația științifică e nulă. Cele două educații trebuie să se completeze reciproc, pentru ca civilizația unei țări să fie completă. În Gremaria cântărește mai mult cea științifică. În Franța, cea artistică, ca și la noi, în Anglia e un just echilibru. În Germania e un exces de forță, de intensitatea victor, care a găsit un prost deosebit în Franța e un exces de melancolie, care va fi remediat tocmai prin războiul actual.

Dar Franța ca și Germania au tradițiile lor culturale, au o adevărată civilizație, prin care noi nu am trecut, noi care am găsit totul de-a gata și aplecând balanța prea mult spre educația artistică, nu putem decât să ne îndreptăm pe o cale cu totul greșită.

Vrem o industrie și va trebui să o avem, nu educația artistică ne va da-o, ci cea științifică; vrem o armată cu care să ne apărăm țara. o viitoare marină visează chiar unii... dar și acestea tot numai știința poate să ni le dea, să le organizeze; vrem o îndreptare a stării sociale, dar tot știința ne va da și aceasta, iar nu literatura, pictura și muzica și nici chiar filosofia, care nu poate fi serioasă, decât atunci când are temeli științifice.

Adevăratul progres nu se poate datoră decât unui singur factor: științei și tocmai educațiunea științifică este cea mai lăsată în urmă.

Și nu e vorba aci numai de ceea ce pot învățați să facă, ci de masa cea mare a publicului, care trebuie să fie ca un mediu bun în sânul căruia să înflăcărească știința și învățatul.

Că nu există acel mediu, dovadă e faptul, că toți bogătașii, care se îndură să lase ceva după moartea lor, lasă pentru înflăcărea de biserică, aziluri, spitale, și nici odată pentru instituțiile științifice, de care nu au auzit, pe care nu le cunosc, de care s'ar fi mirat când ar fi auzit vorbindu-se de ele și nu le-ar fi priceput scopul.

În Franța, sau în Germania, dacă un învățat oarecare, după studii de laborator, ar fi demonstrat, în acord cu observațiile agricultorilor, că perambulul nou, de un an numai, nu numai că nu e destul de hrăitor, dar e chiar vătămător, a doua zi chiar, acest lucru ar fi fost trâmbițat prin toată presa, ar fi aflat toți cetățenii, mari și mici, reporterii ar fi cerut informații cercetătorului, ba i-ar fi publicat și portretul alături de acela al vechii mare artist la modă.

Descoperirea de mai sus a făcut-o însă un român, un șef de lucrări de la institutul nostru fiziologic, d. Nițescu. Cine-l cunoaște, cine-l știe!

Când la ordinea zilei e ce va face guvernul în cutare chestiune și cum vor opera setii opoziției, când de aceste chestiuni sunt legate atâtea bucurii și neplaceri, viața întregă a vătător perscane, cum voii ca o chestiune ca cea de mai sus, care interesează numai pe vre-o 5—6 milioane locuitori din țara aceasta, cum voii să mai intereseze pe cei câțiva care formează elita societății noastre.

Nu, învățații noștri nu se bucură de nici o considerație la noi; cel mult îi trimeți la Academie să se întâlnească între ei, dar o deosebită considerație nu trebuie să le-o dai, sunt prea naivi.

Se poate foarte bine să fii desmăluit tocmai de cineva care are relații cu știința, dar în acest caz ar fi numai relații de mâna stângă, mai mult un politician de cât un învățat, așa cum sunt cei mai mulți de la noi, cei care au rămas cu peceia purgatorului politic.

Ași vrea să cunosc pe un adevărat învățat, care să spună cu curaj, că o înaltă persoană oficială s'a interesat vrodată serios de institutia pe care el, învățatul, o conduce! Ar trebui ca personajul acesta oficial să fie el însuși un om învățat.

Tot educația pur artistică ce o avem, explică pentru ce numărul studenților înscriși la drept și la litere e așa de mare, pe rând al celor înscriși la științe e așa de mic în cât unii profesori nu au de cât 2 sau 3 elevi.

Cu medicina e un caz special: ea medic trebuie să deosebiți profesiunea în două părți neegale: una știința, adică răsplata imediată a practicii acelei științe.

Medicul după ce-și isprăvește practica de toate zilele, va face politică cu siguranță, căci ea va fi cea mai bună pavază a bunei lui stări. Sunt însă destui medici care se mai ocupă cu știința, deși sporirea clientelei e o piederă foarte mare.

Medicul, plictisit de vactele clienților, tot cu asta se va ocupa, nu cu știința, așa că nu m'am mirat de lor, când am auzit acum vre-o doi ani, că există o orhestră în București, formată numai dintre medici. Ia unii adevărați muzicanți virtuozii.

Unde deci să-și mai găsească loc biata educație științifică?

Și toți acești oameni la un loc, avocați, medici, literați, sunt apoi chemați să conducă soarta unei țări, drept bagaj având o biată educațiune artistică. Nu, într'un asemenea mediu e de mirare că mai avem un mare chimist ca Istrati, un fiziolog de seamă ca Athanasiu, un matematician ca Titeica și alți zece-douăsprezece învățați de seamă.

Dacă aceasta e situațiunea în prezent, nu tot așa va fi în viitor. A lua măsuri de remediare e greu. Tot ce poți să faci e să popularizezi știința și nu e de mirare, că d-nii Istrati și dr. Cantacuzino se află în capul universității populare înființată de Harret, iar d. Titeica la fruntea „Prietenilor Științei”.

E un semn al timpului acesta, o o îndreptare spre bine, dar acțiunea aceasta e prea slabă față de enormitatea greșelii. Va sosi însă un moment ce nu se poate preciza, adus de împrejurări ce în acel timp ar putea să ne mire, dar care nu va fi de cât rezultatul acestui dans echilibristic pe frânghia elastică a artei. Destep-tarea va fi poate bruceă, dar consecințele vor fi folositoare, vom echilibra cele două educații, amândouă necesare progresului unei țări care vrea să trăiască.

Victor Anestin

SONET

Sântem bogății; tu ai iubite, cântul
Care-ți va duce jaima peste zare.
Și când pe frunte-mi pui o sărutare
Mă simt stăpână peste 'ntreg
pământul.

Comoara mea de mută adorare
Traduc drept zestre, dragul meu,
și-avântul!

Ce-mi face sufletul zglobiu ca vântul
De primăvară, în nopți cu lună, clar

Ascultă-mi numai ruga milostivă
Fecioară, și în tine răsăre-
Nădejdea rodnică de odinicărară țarăși,
De-ai suferit să-ți fur eu mângâierea
Iubirea mea să-ți fie revinearea
Să-mi simți deapăruri sufletul

toarâș.

Ana Coțreana

Bebe lucrează deasemenea pentru soldați.

Viața literară și artistică

Convorbirile Literare au intrat într'al 49-lea an de existență. Pe lângă meritul longevității, fapt destul de considerabil în fluctuările efemere ale publicațiilor noastre literare — revista aceasta mai prezintă o însemnătate. Conduasă altădată de d-nii Maiorescu, Negruzzi, Bogdan și înconjurată de scriitorii noștri mari, a putut să formeze școala „Convorbirilor”, după ce junimismul sceptic și analitic rămăsese numai o atitudine politică.

Mai târziu Convorbirile au trecut printr'o epocă de liniște posedată, turburată din când în când de polemici personale. Dar 49 de ani de viață, în care s'au închinat discuțiile cele mai rodnice pe temeiul criticii literare, sunt o încoronare de muncă intelectuală, mai ales că mult din frumosul literar cât avem, s'a dat în vileag prin paginile Convorbirilor.

D. N. Iorga se ridică cu accent de adâncă sinceritate, — caracteristică tuturor manifestărilor sale — împotriva acordului forțat între conducerea teatrului național și politica de partid.

Dirjecțiile succesive ale teatrului au fost într'o veșnică dependență de schimbarea guvernelor, și aceasta ngerșit a fost dăunător teatrului.

Figura lui Anghel ne-a prezentat-o sub forma cea mai subtilă și delicată scriitorul Galaction. În rânduri puține, Galaction ne-a comunicat impresiile sale despre dispărutul Anghel, închegându-i sufletul lui sbuciumat de pasiune și demnitate într'o iaduoșare sinceră.

Despre Ștefan Petică a început să scrie într'o revistă Al. Stamatiad.

Lucrarea lui Stamatiad, — mai mult o simplă analiză literară — dovedește un fond sufletesc pătruns de admirație pentru „marele dispărut Petică”. Era de așteptat, ca unul dintre cei cari totdeauna spuneau cu un fel de mândrie, că poezia nouă a avut un admirabil înaintaș pe Petică, să facă un studiu asupra acestui scriitor, prea de curând îngropat în troianul indiferenței. Stamatiad a început să scrie despre Petică, — dar fiindcă multora li sunt dragi poeziile acestui scriitor chinat și după moarte, — am fi dorit să simțim mai intensă vibrația unei înțelegeri simple, mai multă comunicativitate în explicarea tonului condensat al fondului poeziilor lui Petică.

Cilibi Moise, ca filosof popular este ultima lucrare a fecundului scriitor N. Zaharia.

Ca în toate lucrările sale Zaharia adună material bogat, pe care-l rânduește cu chibzuiala unui om, care nu se dă înlături dela munca cea mai mică și ușoară chiar.

Pictorul Teodorescu-Sion, cunoscut ca cel mai modernist pictor al nostru, prin tendințele sale de a interpreta desenul și coloritul, va picta sala de recepție a primăriei din Constanța.

Talentul admirabil al lui Sion, desigur va face ca palatul comunal din Constanța să fie un monument de artă decorativă.

bart.

Din literatura franceză

Maimuța

de Alphonse Daudet

E Sâmbătă, ziua de piată a lucrătorilor. La sfârșitul acestei zile, care e în același timp și sfârșitul săptămânii se simte apropiindu-se Duminică. În toată mahalaua sunt strigăte, chemări, aglușează în ușa cărucușelor. În această grămadă de lucrători pe cari nu-i mai ținepe trotuarul șoselei, care scoabără, o umbra mică umbră grabită pe furis, sună dintr-un direcție opusă. Înălțurată într-o încheiadă prea mică, mica sa figură slabă încastrată de o bonetă prea mare, ea are privirea răsucită, tristă și atât de nedăjduită. Unde merge? Ce caută? În pusul său grabit, în privirea sa fixă, care pare că o face să meargă mai repede încă este această frază îngrijitoare: „Numai de-aș fi la timp”. Pe drumul său se întoarce, stă iar pe gânduri. Toți lucrătorii aștia o cunosc și trecând, observă urâțenia ei, zămbind-o cu dispreț: „Uite, maimuța... Maimuța lui Valentin, care își caută bărbatul”. Și ei o mai numesc: „Ps! Ps! Nu-l găsești”. Fără să audă nimic, ea merge, merge, abătută, gândindu-se de oboseală, căci strada asta, care duce afară din oraș e grea de urcat.

În sfârșit, iată-o ajunsă. E tocmai deasupra orașului, la colțul bulevardului de la margine. O uziță mare... E gata să închidă porțile. Sunetul mașinelor se oprește cu un șeraz, ca al unei locomotive la oprire. Pufin furc se mai ridică încă din cozurile înalte în atmosfera caldă care plutește de-așupra străzilor goale, pare a fi răsunarea mamei însăși, care s'a isprăvit. Totul e stins. O singură lumină mică se mai vede în parter. În năpoia unui grilaj de fier, etimpu caserului. Iată că și ea se stinge, tocmai când ajunge femeia. Așa dar! e prea târziu! Piața s'a făcut!... Ce să se facă ea acum?... Unde să-l găsească ea pentru a-l smulge lafa, să-l împedice de la băutura!... Și are mare nevoie de bani acasă! Copii nu mai au ciorapi!

Brutarul n'a fost de mult plătit! Stă disperată femeia pe o piatră, privind rătăcit în neapete, în mai având putere să se mai miște. Cărușele din mahalala sunt pline de scoaot și lumină. Toată viața fabricilor liniștite s'a mutat prin colțul străzilor.

Prin geamurile murdare se văd sticlele orânduite în rafturi, cu fel de fel de culori false: verzele veninos al rachiului, roșul viu al vinului, alba țuții și altele, strigăte, cântece, ciocniri de pahare, ajung până în stradă, odată cu zăngănitul banilor aruncați pe teighea de mănecle negre, care i-au câștigat prin muncă. Brațele obosite se sprijină pe mese, nemșișcați de plicășeală și de oboseală, și în căldură nesădită a localului toți acești neînțeleși au uitat că n'au foc acasă și că soțiile și copiii lor tremură de frig.

Înainte a acestor ferestre joase, singurele ferestre luminate în străzile pustii, o umbra mică trece și se întoarce cu frică...

Caută, se uită de afară, sârmana maimuța. Ea merge de la o cămărușcă la alta, se uită, stă, șterge cu broboada ei un colț de geam aburit, privește, apoi pleacă iar, meren neliniștita, tremurând. Decădată tresare.

Valentin al ei e locușii acolo, în fața ei. În gălăgia de ora, bine înbrăcat în o haină albă, mândru de părul său cres și de silueta lui de lucrător și de om frumos. Toți îl înconjură și îl ascultă.

El vorbește așa de bine și apoi, el plânte. În timpul asta, sârmana maimuța stă afară, gândind de frig, lipindu-și fața de ochiul de geam, de unde vede la lumina unei lampe

DEPARTE...

*Departe, departe mă duc de tine
A soartei aripă, al vieții destin,
Iar jală-mi crescândă preschimbă în mine
A lyrei cântare în plâns și suspin.*

*Departe, departe, din ceruri se lasă
O boare albastră — al zării azur
Pădurea în floare și lanca mîndasă
Iată cîntă de jală în jală mormur*

*Al codrului freumăt când noaptea se lasă
Ș'n haos cuprinde al vieții avînt,
Un dor mîi trezește și greu mă apasă
Iar plînsul atunci se schimbă în cînt.*

*Departe, departe, mă duc de destinul,
Pe aripa soartei mă duc mereu.
În cântec se schimbă durererea-mi și chinul
Iar firul vieții se toarce cu greu.*

M. San. Marino

cu gaz, masa bețivului ei, reflectându-se, plină de sticle și de pahare, înconjurată de chipuri vesele.

La geam, femeia pare că e așezată în mijlocul lor ca o muștrare, cu un talon al renșcării. Dar Valentin n'o vede. E atornat jărat în discușuni de cărucușă cari nu se mai sfârșesc, rănoite la fiecare pahar și periculoase pentru rașione, tot atât cât și aceste vinuri falsificate; el nu vede acea figură mică, slabă, palidă, care îi face mereu semne de ta geam, acei ochi plâși cari-l caută.

Ei, pe de altă parte, i-e frică să între. Să-l caute acolo printre tovarășii lui ar fi să-l facă de rușine! Ar face-asta, dacă ar fi cel puțin frumoașă, dar ea e urată.

Ah! cum era ea atîta dată, tînără și drăguță, când s'au cunoscut atîta dată, acum 10 ani! În toate dîminețile, când pleca el la lucru, el îi apănea drumul ei, când mergea la serviciu ei, săracă, dar într-o mizerie ciușită, cochetă, gătită cu fetele din Paris, cu flori și cu panglică campărate mai cîtu de la negustarii ambulantaș. S'au iubit, îndată ce s'au îndăruit; dar, fiindcă amănăli erau săraci, au trebuit să aștepte mult până să se cunune. În sfârșit, mama lui i-a dat o sulțea din patul ei, mama fetei tot astfel; și pe urmă, cum fetița era drăguță cu fetele celele din atelier, i s'a făcut o colecție și menajul lor s'a început.

Fochia de noaptea casută de o prietenă, beteala închisată de la un coașor, ei au plecat, într-o dîmineță, pe jos, pe stradă, să se cunune.

La biserică, au trebuit să asente sfârșitul unor parastase și slujbe de moșii; iar la primărie să aștepte să treacă la rînd înaintea lor cei bogăți. Apoi el a dus-o la capitalul unci mahalale, într'o odă cu cărămăzi pe jos și tristă, în fundul unui coridor lung plin de alta odă șgomolose, murdare, de unde se aușiau certuri. Asta i-e făcea de mai înainte să perzi poșta de gospodărie! Par, tîi fericea n'a țianut mult. Trebînd să trăiască cu bețivii, ei a început să bea cu ei. Ea, văzînd pe alte femei plîngînd și-a perdat orice curaj, și — pe rînd ei sta la cărucușă, ea își petrecea tot timpul pe la vecine, abătută, amărîtă, legînîndu-și cu ochii plâși, copîlul ei-l ținea în brațe.

Astfel s'a făcut ea așa de urată și grozavă porocă de „maimuța”, i s'a dat la atelier.

Umbră de femeie e tot acolo și se tremăntă pe la geamuri. Se aude mergînd încet prin neorșul troleaurului și țușind de o tuse seacă, aspră, căci seara aceea e ploioasă și rece. Cîtu timp o să mai aștepte? De 2-3 ori a pus mîna pe ivărul usci, dar n'a îndrăsnit să deschidă. La urmă, oricum ar fi, gîndul că copiii ei n'au ce mânca îi dă curaj. Ea intră în cărucușă. Dar, abia a trecut de

prag, un grozav hohot de răs o oprește pe loc. „Valentine uite-ți maimuța!”... Ea e urată de tot în adevăr, cu zărencele de pe ea mușate de ploaie, cu spaima așteptării și cu oboseala supășurită pe obrazii ei costelivi. „Valentine, vezi-ți maimuța”. Tremurînd, zăpăcită, sârmana femeie rămîne înleunăță pe loc. Ei, s'a ridicat, furios. Ce feli? Cum a cutezat ea, să-l caute aici, să-l facă de răs în fața tovarășilor?... Stai tu, stai țiară-ti tu ție!... Și furios, cu pumnul străms, Valentin se repede.

Nenorocita femeie cată să fugă, prin învîlmășeală și șgomote ironice. El trece pragul, esc afară după ea, dintr'o alergătură, o ajunge și o înhață la răsăntia drumului.

E întunerec peste tot, nimeni nu trece s'o vadă!

Sârmana maimuța!

Trad. de Aureliu Ionescu

ISTORIA TUTULOR TIMPURIOR

*Era odată un măgar
Înornat cum e mai rar
Ș'amorul lui biet și-l răgîse
Aciliu care-o'n drăgostise,
Dar, într'o zi rea, pentru paz,
Se apucară la bătae.*

*Era odată un dulău
Îndrăgostit străcut rău
D'o cățea, cării, prin țîțat,
Amorul său i-a declarat,
Dar într'o zi se neckerară
Pentr'un ciolan scărîit afară.*

*Era odată un tîndr care,
Cuprins de sfîntă înflăcărare,
Dragii iubite i-a gîmgnîit
Amorul lui nemărgînit.
Însă idila întemciată
În lipsu zestri a fost curmată.*

N. T.

Sacul cu glume

Vizitînd somnucasa locuință a unui banșhor amic, e dus într'o odă în care teți pereții sunt plini numai cu tablouri de ciocniri de treauri, răsturnări de automobile, căderi de aeroplane, dezastre maritime, de tot felul de accidente în fine.

Mirat de asemenea decor sinistru vizitatorul cere explicașuni gazdii.

Acesta îi răsunde zămbînd enigmatic:

— Dragul meu, țiu pe casier la mine acasă, și asta e odăta lui!

Un bărbat se duce, cu soșia lui, la moșia unor prieteni cari trăiau în cea mai perfectă armonie. În mijlocul

cășii, vede un copac frumos, înconjurat cu straturi de flori, peste care domnește. Arborele le bate la ochi oaspeșilor fiind singurul în toată curtea, și își exprimă admirașia și mirarea lor.

— Copacul acesta, explică gazda, este prețios pentru noi, căci consacră o amintire a vieții noastre conjugale: l'am plantat în ziua când am avut prima și ultima neînțelegeren în limba noastră căznice.

— Hei, nevastă, zice moșșirul întorcîndu-se gînditor către soșia sa, dacă făceam și noi așa, ce mai pădu-re am fi avut până astăzi!

Un zidar se mălărește c'un profesor devenit celebru prin lucrările sale știinșifice. Au fost colegi de școală, și profesorul întinde mîna muncitorului care e încîntat de gestul omului rîștru. Fiînd zidarul c'un copil lîngă el, profesorul întrebă, între altele:

— Ce ai de gînd să faci din fiul tău?

Zidarul, după un moment de gîndire și uitîndu-se cu sinceră admirașie la întrebătoare săă, îi răsponde:

— Iacă să-ți spun: aș vrea să fac din fiul meu ceva ce d-ta nu vei putea face în fii d-tale.

— Ce spun! Și ce anume? întrebă profesorul pișcat de curioșitate.

— Aș vrea, răsponde umilul meșșier, să fac din fiul meu ceva mai bun decît tatăl său!

Intre amice.

— Știi că iulia a rămas văduvă!

— Ce spun! Și s'a înlîmplat?

— A fost ororît bărbatul ei în ciocnirea de trenuri de acum două luni. Dar i s'a dat iuliei o despăgubire de 20 mii lei pentru pierderea bărbatului.

— Douăzeci de mii?... Și când mă gîndesc că numai c'na minut de înlîzriere a perdat bărbatul meu trenul în care se afla bietul soț al iuliei!..

Un țaran pleacă la drum cu două ouă, pe cari, ca să le ducă mai bine, le pune în punga de tutun, afîrnată la brău. Îșbește însă din greșeală punga e umăna și sparge ouălele cari se amestecă cu tutunul.

Ei acuma, zice bietul scărpinîndu-se la ceafă, ce o de făcut: să mănînce cari să fumeze? Că mi-e și foame și maor și de poșă de tutun!

Băzboi sau sfârșitul țemei?

În momentele de țad, este douăzeci de milioane se răbesc în Europa, cad sute de mii de răiți și morșii. Nică o putere n' poate să o grescă această nepomenită vărsare de sânge.

Dacă țasa azi s'ar spune camenilor: „Opriți-vă, pînăndul, planeta noastră se află în pericol de moarte. Din înșinit vine drept spre pămînt un soare imens, dar stins. Se va ciocni cu Pămîntul peste câteva luni de ție, totul va fi transformat în vîșapie cerească, omenirea își va fi isprăvit visul traiului ei.”

Atunci, înșpăimîntașii, toți rășboinicii s'ar opri, o panică nebună i-ar cuprinde, rășboiul ar înceta. O poroste în țetul acesta veți găsi în

O TRAGEDIE CEREASCĂ

de Victor Amestiu, poveste și amuzată și instructivă.

Un exemplar cu coperta colorată costă 4 lei plus 35 porto se găsesc la bibliarînde principale și la edștor: d. Iosian Dumăștescu, casierul ziarului „Universul”, strada Dreșoianu No. 11.

ADALBERT DE CHAMISSO

Pașaniile lui Peter Schlemihl

Roman tradus de B. MARIAN

— URMARE —

El se sculă, mă salută și se făcu nevăzut pe după tufișul de trandafiri. Mi se păru că-l aud răzând încet pe când se depărta. Eu țineam strânsă punga; soarele lumina cu aceeași putere pretutindeni, dar și eu nu-mi venisem încă în fire.

II.

În cele din urmă mă reculesei și mă grăbii să părăsesc locul acela unde nu mai aveam ce face. Mi umplui întâi de toate buzunarul cu piese de aur, apoi strânsei zdravăn și recturile pungei mele pe care o ascunsei în sân. Eșii din parc fără să fiu zărit ajunsei pe șosea și o apucaii iar spre oraș. Pe când, confundat în gânduri, era să trec poarta, auzii pe cineva strigând în urma mea:

— Tinerel! hei tinerel, ascultă!

Mă întorsei. Era o bătrână.

— Bagă de seamă, domnule, mi zise ea, îți ai pierdut umbra.

— Îți mulțumesc, mătușico! îi zisei și-i aruncai o piesă de aur pentru înștiințarea ei pe când apucam spre partea drumului umbrită de copaci.

Ajungând la poartă, trebui să mai aud pe santinelă spunându-mi: „Unde și-a lăsat domnul umbra?” Apoi la câțiva pași mai departe, două femei exclamară: „Doamne sfinte! bietul om n-are umbra!”

Asta începui să mă supere. De aceea începui să mă feresc cu mare grijă de a umbra pe soare, ci numai la umbra; dar erau locuri unde n-o puteam face, de pildă în strada Mare pe care trebuia să trec și, spre nenorocirea mea, tocmai când ieșiau copiii de la școală. Un blestem de strengar, cocoșat — mi se pare că-l mai văd încă — băgă numai decât de seamă că-mi lipsește umbra. Ticătosul mă oădu de gol, și prin strigătele sale deslanțui împotriva mea toți strengarii de școală ai mahalalei, cari începură îndată să azvârle în mine cu pietre și noroi: „Oamenii cum se cade au obiceiul să-și ia cu ei umbra când umblă pe soare”, urlau ei. Ca să mă cotorosesc de dânșii, le aruncai aur cu amândouă mâinile și sării într-o birjă pe care mi-o aduseseră câteva suflăte compătimitoare.

Când pornii birja, mă podidii ră lacrimi amare. Am și înțeles că în lumea asta umbra prețuiește într-atât mai mult decât aurul pe cât aurul prețuiește mai mult ca meritul și virtutea; și precum îmi jertfisem mai înainte cugetul pentru bogăție, mi dădusem acum umbra pe aur. Ce avea să mi se întâmple?

Fram încă confundat în aceste gânduri triste când birja se oprî înaintea hanului meu. Mă cutremurai la gândul că trebuie să mă întorc în sărăcioasa mea mansardă. Pusei dar să mi se strângă lucrurile, primii cu dispreț legătura mea; apoi, aruncând chelnerului câteva piese de aur, poruncii să fiu dus în cel mai bun hotel din oraș. Casa fiind așezată cu fața spre miaz-noapte, n-aveam să mă tem de soare. Pătrii birjarul cu aur, cerui odăile cele mai bune ce dedeau în piață și mă încuiasii îndată ce o putui face.

Ce crezi că am făcut atunci?

O, dragul meu Chamisso, roșesc povestind-o chiar și tia. Scosei din sân nefericita mea pungă și cu un fel de furie ce sporia ca niște friguri mistătoare, scosei din ea aur, aur și iar aur. L'împrăștiai pe jos, mersei pe el, făcându-l să zăngănească. Biata mea inimă simțea nespuse plăcere la zgomotul asta. Ia privește! asta, iar piesele cădeau nefcetat până când, istovit, căzu doborât pe dușumeaua acoperită de aur, unde mă rostogolii și mă tăvălii, îmbătut de strălucirea și zăngănitul metalului prețios. Astfel trecu ziua, noaptea și nici nu descuiasii măcar ușa; noaptea mă găsi întins pe comoara mea și acolo adormii.

Te-am visat pe tine, mi se pare că mă aflam în dosul ușei cu gămurți a odăiței tale. Tu ședeai la masa ta de lucru, între un schelet și un ferbar. Înaintea ta steteau deschise cărțile de Haller, Humboldt și Fenné; pe canapeaua ta erau un volum de Goethe și o călugărie de povești. Te-am privit multă vreme, și toate lucrurile din odaia ta, apoi m'am uitat iar la tine: tu nu te mișcai însă, nici nu răsuflai, erai mort.

Mă deșteptai, mi se păru că e încă prea de vreme. Ceasul mi stătuse. Eram ca zdrobit, parcă aș fi fost znopt în bătaie; apoi nu mai puteam de foame și de sete, căci nu mâncasem nimic din dimineata zilei trecute. Azvării departe de mine cu scârba și nerăbdare aurul acela care mă îmbătase cu câteva ceasuri mai înainte. Eram atât de supărat încât nu mai știam măcar ce să fac cu el. Dar el nu putea rămânea totuși acolo pe dușumea. Încecai să-l pun la loc în pungă, nădăjduind că ea ar avea poate însușirea de a-l înghiți; dar în zadar. Nici una din ferestrele mele nu da la mare. Am trebuit deci să mă hotărâsc să-l duc cu mare trudă și asudând din greu într'un dulap mare ce se afla în odaie și să-l închid acolo. N'am lăsat afară decât câteva pumni de aur. După ce sfârșii treaba asta, căzu istovit într'un jilț și așteptai ca să se scoale ai casei. Poruncii să mi se aducă d'ale mâncării, când se putu asta și chemai pe hotelier.

Mă înțelesii cu dânșul asupra rânduelii odăilor mele. El mi prezentă ca să mă slujească pe un anume Bendel, a cărui înfățișare deșteaptă și sinceră mi plăcu numai decât. Acesta mă însoți d'atunci ca slugă credincioasă în timpul nefericitei mele vieți, m'ajută cu mângăierea lui și îndură toate chipurile. Mi petreceam toată ziua în odăile mele cu slugi fără stăpân, cizmari, croitori și negustori; mă aranjai și cum-părai mai ales nespuse de multe giuvaericeale, lucruri rare de preț, ca să mă cotorosesc cel puțin în parte de grămada de aur din dulap; dar grămada parcă nu voia să scadă.

Soarta mea mă lăsa în prada înțeleptii celei mai chinătoare. Nu îndrăzneam să ies din odaie, iar seara înainte de a eși din întuneric aprindeam patruzeci de lumânări de ceară deodată.

„Mi aduceam aminte de grozava mea întâlnire cu școlarii strengari. Mă hotărâii totuși — oricât m'ar fi costat — să înfrunt încodată opinia publică. P'atunci era luna plină. În toiu nopții mă înfășurai într-o manta largă. Îmi trăseii pălăria pe ochi și tremurând ca un tâlhar, mă furișai afară. Ajungând pe o piață îndepărtată, eșii din umbra caselor care m'adăpostiseră până atunci la lumina lunii, hotărât să-mi aflu soarta din gura trecătorilor.

Cruță-mă, scumpe prietene, de dureroasa povestire a tot ce am avut de auzit. Femeile și arătau adesea adâncă milă ce le stârneau, ceia ce nu'mi sfășia mai puțin inima decât zeflemelele tinerilor și cuvintele disprețuitoare ale bărbatilor, mai ales ale acelora a căror înălțime sau grăsimă le îngăduia să arunce o umbră cum se cade.

Trecu o fată tânără și frumoasă, însoțită de părinți; pe când aceștia din urmă se uitau în jos, ea și aruncă privirea ca din întâmplare asupra mea, se speria văzând că n'am umbră, și acoperi frumoasa-i față cu vâlul, lăsă capul în jos și plecă fără să spuie vreo vorbă.

Nu mai putui răbda. Șiroaie de lacrimi îmi curseră din ochi și cu inima zdrobită, mă dădui îndărăt clătănându-mă în întuneric. Ca să nu cad, trebuii să mă rezem de pereti și încet-încet mă întorsei acasă foarte târziu.

N'am dormit toată noaptea. A doua zi de dimineață întâia mea grijă fu să caut pe omul cu haina cenușie. Poate că voi izbui să-l găsesc! Ce vesel aș fi fost dacă s'ar căi, ca mine, de acest târg nebunesc! Îi chemai pe Bendel, care mi se păru dibaci și deștept; îi descriesii bine pe omul care avea în stăpânirea sa o comoară fără de care viața nu era decât un chin lung pentru mine. Îi spusii ceasul și locul unde îl întâlnisem, îi descriesii pe toți aceia cari erau acolo; adăogai că trebuia să se intereseze de ochian, de frumosul covor de Turcia, de mărețul cort și de cei trei armăsari negri, cari sunt în legătură cu omul tainic pe care nimeni nu-l băgase în seamă și a cărui întâlnire mi răpise odihna și fericirea vieții mele.

Pe când vorbeam, scosei din dulap o grămadă de aur atât de mare pe cât putea duce, îi mai adăogai giuvaericele și pietre prețioase de o valoare și mai mare. „Bendel, îi zisei, asta

înlatură multe lucruri. Nu fii zgârcit, întruieștează aceste bogății cum aș face-o eu însumi; du-te dar și să nu-ți fie gândul la altceva decât numai ca să aduci stăpânului tău deslușiri pe care se bizue unica-i nădejde”.

El plecă și se întoarse târziu, cu înfățișarea tristă. Nici unul din oamenii d-lui John, nici unul din mosafirii săi nu și aducea deloc aminte de omul cu haina cenușie. Ochianul era tot acolo, dar nimeni nu știa, la o adică, de unde venia; covorul și cortul mai erau încă unul întins, celalt înălțat pe colină; servitorii vorbeau de bogăția stăpânului lor, dar nici unu! nu știa de unde veneau acele lucruri. El însuși se bucura de ele fără să-i pese că nu știe de unde vin; tinerii cari călătoriseră pe cei trei cai negri îi mai aveau în grajdurile lor și nu mai conțeneau să laude măriminima d-lui John care i-i dăruise în ziua aceea.

Deși nu-mi adusesse deslușirile dorite, după ce ascultai aceea lungă povestire, nu putui decât să felicit pe Bendel pentru răvna și îndemânarea lui. Îi făcuii trist semn ca să mă lase singur.

„Am dat seamă domnului meu, reluă el, despre ceace îl interesea mai mult. Măi am de împlinit o sarcină pe care mi-a dat-o azi dimineață cineva pe care l'am întâlnit la ușă pe când plecam. Omul acela mi-a spus:

„Spune-i d-lui Peter Schlemihl că n'o să mă mai vadă aici fiindcă trec marea și fiindcă un vânt prielnic mă chiamă chiar acum în port. Dar tocmai peste un an voi avea cinstea să-l cercetez eu însumi și să-i propun alt târg, poate mai ușor de primit. Dă-i complimente, și încredințează-l de recunoștința mea”.

„Întreabai cinei, dar el îmi răspunse că-l cunoști bine.

(Va urma).

**Neuralgii
Migrenă**

**DURERI DE
CAP, DURE-
RILE DE DINȚI**

cele mai tari, mai
ales neuralgice,

precum și orice durere provenite din răceală, sunt combătute cu

PASTILELE NEURALGINE JURIST

Un flacon Lei 2.50, o dosă 50 bani.

N.B. — Onor. public e rugat a cere ambalajul original aci arătat.

